

שֶׁנֶאֱמַר, (שם כא טז) וַיֵּשְׁבִי בְּנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה. וְכִי מִי נָתַן אוֹתָם בְּנֹב. וְהֲלֹא נֹב סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם הוּא, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים.

אֲלֵא הָכִי אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מְלַמֵּד, שֶׁבֹא עַל עֶסְקֵי נֹב, מִפְּנֵי שְׁגָרָם עֲנִיָּן נֹב עִיר הַפְּהִנִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים אֲפִילוּ כַחוּט הַשְּׁעָרָה. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דָּוָד, אַתָּה גְּרַמְתָּ כָּל כֶּף בְּנֹב עִיר הַפְּהִנִים, חֵיךְ, אוֹ הַדִּין יְחוּל עַל עֲצֻמָּךְ, אוֹ עַל זְרַעְךָ, וְלֹא יִשְׁאָר אֲלֵא אֶחָד.

תַּנִּי ר' חֵיָא, בְּתוּב, (ש"א כב כ) וַיִּמְלֹט בֵּן אֶחָד לְאַחֵימֶלֶךְ וְגו'. שְׁלֹא נִשְׁאָר לְאַחֵימֶלֶךְ מִכָּל בֵּית אָבִיו, זוּלָתִי אֲבֹתָר לְבָדוּ, וְעַל עֶזְרָא מֵת שְׂאוּל וּבְנָיו, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְנִגְזָר עַל דָּוָד לְמוֹת.

לשון הקודש

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: דָּוָד, גְּרַמְתָּ כָּל כֶּף בְּנֹב עִיר הַפְּהִנִים, חֵיךְ, אוֹ הַדִּין יְחוּל עַל עֲצֻמָּךְ, אוֹ עַל זְרַעְךָ, וְלֹא יִשְׁאָר אֲלֵא אֶחָד.

שְׁנֵה רַבִּי חֵיָא, בְּתוּב (שמואל-א כב) וַיִּמְלֹט בֵּן אֶחָד לְאַחֵימֶלֶךְ וְגו'. שְׁלֹא נִשְׁאָר לְאַחֵימֶלֶךְ מִכָּל בֵּית אָבִיו זוּלָתִי אֲבֹתָר לְבָדוּ, וְעַל עֶזְרָא מֵת שְׂאוּל וּבְנָיו, וְכַמָּה

שֶׁנֶאֱמַר (שם כא) וַיֵּשְׁבִי בְּנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָה. וְכִי מִי נָתַן אוֹתָם בְּנֹב? וְהֲלֹא נֹב סְמוּכָה לִירוּשָׁלַיִם הוּא, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים?

אֲלֵא כֶּף אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מְלַמֵּד שֶׁבֹא עַל עֶסְקֵי נֹב, מִפְּנֵי שְׁגָרָם עֲנִיָּן נֹב עִיר הַפְּהִנִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים אֲפִילוּ כַחוּט הַשְּׁעָרָה. אָמַר לוֹ

כִּי־זָן שֶׁהֲלַךְ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, רָאֲתָה אוֹתוֹ הֲרַפְתָּ,
אָמְרָה לְבָנָהּ, הֲאִי מֵאֵן דְּקָטִיל לְאַחִיָּךְ.
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, הִגִּיעַ זְמַן מִדַּת הַדִּין לְהַנְקֵם מִדָּוִד,
עַל (דף ק ע"א) עֶסְקֵי נוֹב. וְזִמְנָן לְיִשְׁבִי לְהוֹרְגוֹ.
מִיָּד, (ש"ב כא טז) וְיִשְׁבִי בְּנוֹב, שָׁבָא עַל עֶסְקֵי נוֹב. אָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, כִּךְ אָמַר דָּוִד, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, זְרַעֵי יְהִיָּה
נִכּוֹן לְפָנֶיךָ, וַחֲרִינֵי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַדִּין.

מָה עָשָׂה. נִטְלוּ יִשְׁבִי, וְהַגְרִים אֶת עַצְמוֹ עָלָיו,
וְעַל הַמַּטָּה, אָמַר לִיהִ, לָאוּ יִקְרָא דִּילִי. נִטְלוּ
וְאֲרַמִי לִיהִ לְאֹיִרָא, וְשׂוֹי סִיפָא דִּיתְקַטֵּל בָּהּ דָּוִד.
הָדָא הוּא דְכֻתִּיב, וְהוּא חֲגוּר חֲרִב חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר
לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד. מִיָּד הַזְּכִיר אֲבִישִׁי שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ,
וְעָמַד בְּאֹיִר, וְסוֹסוֹ מִיָּד נִשְׁמַט, וְהֲלַךְ לִירוּשָׁלַיִם.

לשון הקודש

אֲלֵפִים וּרְבֻבּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וּנְגוּרָה עַל דָּוִד
לְמוֹת.

כִּי־זָן שֶׁהֲלַךְ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, רָאֲתָה
אוֹתוֹ הֲרַפְתָּ. אָמְרָה לְבָנָהּ: זֶה שֶׁהֲרַג
אֲחִיָּךְ. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הִגִּיעַ זְמַן מִדַּת
הַדִּין לְהַנְקֵם מִדָּוִד עַל עֶסְקֵי נֹב, וְזִמְנָן אֶת
יִשְׁבִי לְהוֹרְגוֹ. מִיָּד – וְיִשְׁבִי בְּנוֹב, שָׁבָא עַל
עֶסְקֵי נֹב. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כִּךְ אָמַר דָּוִד:
רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, זְרַעֵי יְהִיָּה נִכּוֹן לְפָנֶיךָ,

וַחֲרִינֵי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַדִּין.

מָה עָשָׂה? נִטְלוּ יִשְׁבִי, וְהַגְרִים אֶת עַצְמוֹ
עָלָיו וְעַל הַמַּטָּה. אָמַר לוֹ: אֵינְךָ כְּבוֹדִי.
נִטְלוּ וּזְרָקוּ בְּאֹיִר, וְשֵׁם הַסִּיפָה שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ
דָּוִד. וְהוּא שְׁכֻתֹב (שְׁמוּאֵל-ב' כא) וְהוּא חֲגוּר
חֲרִב חֲדָשָׁה וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד. מִיָּד
הַזְּכִיר אֲבִישִׁי שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ, וְעָמַד בְּאֹיִר,
וְסוֹסוֹ מִיָּד נִשְׁמַט, וְהֲלַךְ לִירוּשָׁלַיִם.

הָלַךְ אֲבִישִׁי וּבָא לְסִנְהֶדְרִין וְאָמַר, מֵהוּ לְרַבּוֹב
עַל סוּסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּשַׁעַת הַדְּחָק,
וְהַתִּירוּהוּ. מֵצֵאוֹ לְדוֹד עוֹמֵד בְּאֹיֵר, אָמַר לִיה
חֲזוֹר מִתְּפִלָּתְךָ.

אָמַר לִיה, (תהלים קטז יב) מָה אָשִׁיב לַה' כָּל
תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. שֶׁכֶּךָ מְקוֹבְלָנִי מִבֵּית דֵּינִי
שֶׁל שְׂמוּאֵל הַרְמָתִי, שֶׁאֶפִּילוֹ חָרַב חֲדָה מוֹנַחַת עַל
צְנֵאוֹ שֶׁל אָדָם אֵל יִמְנַע עֲצָמוֹ מִן הַרְחָמִים. מִיָּד
חֲזוֹר מִתְּפִלָּתוֹ, וְקַבַּל הַדֵּין עַל זְרַעוֹ. דְּכַתִּיב, וַיַּעֲזֹר
לוֹ אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה וַיֵּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וְגו'.

מָה כְּתִיב. (מ"ב יא א) וַעֲתִלְיָה אִם אַחֲזִיחֻהוּ רָאֲתָה כִּי
מֵת בְּנֵה וּתְקַם וּתְאָבֵד אֶת כָּל זְרַע
הַמְּמַלְכָה. כְּתִיב וּתְאָבֵד, וְכַתִּיב (דה"ב כב י) וַתְּדַבֵּר אֶת
כָּל זְרַע וכו'. מֵהוּ וַתְּדַבֵּר. אָמְרָה שְׁעֵתִידִין זְרַעוֹ שֶׁל
דוֹד לִיאָבֵד מִן הָעוֹלָם.

לשון הקודש

מִן הַרְחָמִים. מִיָּד חֲזוֹר מִתְּפִלָּתוֹ, וְקַבַּל
הַדֵּין עַל זְרַעוֹ, שֶׁכְּתוּב (שמואל-ב כא) וַיַּעֲזֹר לוֹ
אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה וַיֵּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וְגו'.

מָה כְּתוּב? (שמואל-א יא) וַעֲתִלְיָה אִם
אַחֲזִיחֻהוּ רָאֲתָה כִּי מֵת בְּנֵה וּתְקַם, (דברי
הימים-ב כב) וּתְאָבֵד אֶת כָּל זְרַע הַמְּמַלְכָה.
כְּתוּב וּתְאָבֵד, וְכַתוּב וַתְּדַבֵּר אֶת כָּל זְרַע
כו'. מֵהוּ וַתְּדַבֵּר? אָמְרָה, שְׁעֵתִידִין זְרַעוֹ

הָלַךְ אֲבִישִׁי וּבָא לְסִנְהֶדְרִין וְאָמַר, מֵהוּ
לְרַבּוֹב עַל סוּסוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּשַׁעַת הַדְּחָק?
וְהַתִּירוּהוּ. מֵצֵאוֹ לְדוֹד עוֹמֵד בְּאֹיֵר. אָמַר
לוֹ, חֲזוֹר מִתְּפִלָּתְךָ.

אָמַר לוֹ, (תהלים קטז) מָה אָשִׁיב לַה' כָּל
תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. שֶׁכֶּךָ מְקַבְּלָנִי מִבֵּית דֵּינִי
שֶׁל שְׂמוּאֵל הַרְמָתִי, שֶׁאֶפִּילוֹ חָרַב חֲדָה
מִנַּחַת עַל צְנֵאוֹ שֶׁל אָדָם אֵל יִמְנַע עֲצָמוֹ

וַתִּקַּח יְהוֹשֻׁבֵעַ בֵּת הַמֶּלֶךְ יוֹרָם וכו', אֶת יוֹאֵשׁ
 וכו'. (מ"ב יא ב) מְלֻמֵּד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין
 מִדָּה בְּנֶגֶד מִדָּה. וְעַם כָּל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזְרָה
 גְּזִירָה זוֹ, וְנִיתֵן רְשׁוּת לְמִדַּת הַדִּין, עַל זֶה
 כְּתִיב, (ישעיה י לב) עוֹד הַיּוֹם בָּנִב לְעֹמֵד. שְׁעֵדִיִּין מִדַּת
 הַדִּין בְּנוֹב עוֹמְדַת וְתוֹבַעַת דִּין מִלְּפָנֵי הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. וּמָה בְּצַדִּיקִים מְדַקְדֵּק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כִּךְ, בְּרִשְׁעִים עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה.

וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבַמְתָּךְ אֵל עַמָּה וְאֵל
 אֱלֹהֶיהָ. אָמַר ר' נַחֻם אָמַר ר' יְהוּדָה,
 מְדַקְדָּאֵמַר שָׁבָה, מְלֻמֵּד שֶׁגִּזְרַת הַיְתָה בַּתְּחִלָּה.
 וְכְתִיב וְאֵל אֱלֹהֶיהָ, דְּהָא אֵלּוּהַ אֶחָד הָיָה לָהּ עִם
 נְעָמִי, וְעַכְשָׁיו חֲזָרָה לְסַרְחוּנָה הָרֵאשׁוֹן, וְטַעַתָּה
 אַחַר עֲבוּדָה זָרָה שָׁלָה.

 לשון הקודש

שֶׁל דוֹד לְאָבִד מִן הָעוֹלָם.

עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה.

וַתִּקַּח יְהוֹשֻׁבֵעַ בֵּת הַמֶּלֶךְ יוֹרָם כו', אֶת
 יוֹאֵשׁ כו'. מְלֻמֵּד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין
 מִדָּה בְּנֶגֶד מִדָּה. וְעַל כָּל זֶה, אַף עַל פִּי
 שֶׁנִּגְזְרָה גְּזִירָה זוֹ וְנִיתֵן רְשׁוּת לְמִדַּת הַדִּין,
 עַל זֶה כְּתוּב (ישעיה י) עוֹד הַיּוֹם בָּנִב לְעֹמֵד.
 עֲדִיִּין מִדַּת הַדִּין בְּנוֹב עוֹמְדַת וְתוֹבַעַת דִּין
 מִלְּפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמָה בְּצַדִּיקִים
 מְדַקְדֵּק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּךְ – בְּרִשְׁעִים

וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבַמְתָּךְ אֵל עַמָּה וְאֵל
 אֱלֹהֶיהָ (רוּת א). אָמַר רַבִּי נַחֻם אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, מָזָה שֶׁאָמַר שָׁבָה, מְלֻמֵּד שֶׁגִּזְרַת
 הַיְתָה בַּתְּחִלָּה. וְכְתוּב וְאֵל אֱלֹהֶיהָ, שֶׁהָרִי
 אֵלּוּהַ אֶחָד הָיָה לָהּ עִם נְעָמִי, וְעַכְשָׁו
 חֲזָרָה לְסַרְחוּנָה הָרֵאשׁוֹן, וְטַעַתָּה אַחַר
 עֲבוּדָה זָרָה שָׁלָה.

וְרוֹת דְּבִקָּה בָּהּ, בְּמָה שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ בְּחַיֵּי
 בַּעֲלָהּ, דְּבִקָּה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאֵה שְׂבָחָהּ
 שֶׁל רות, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאִימַת בַּעֲלָהּ לֹא הִיְתָה
 עָלֶיהָ, דְּבִקָּה בְּאַמוּנָתָהּ. וְעַל כֵּן דָּא, נַעֲמֵי
 חִידוּשָׁה לָהּ בְּמַתְחֵלָה, וְהִתְרַתָּה בָּהּ הַתְּרָאוֹת, וּבְכֵן
 קִבְּלָתָן עָלֶיהָ.

רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, בְּתִיב (בראשית כא יד) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם
 בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וַיַּחֲמֵת מִיָּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר
 שָׁם עַל שְׂכָמָהּ וְאֵת הַיֶּלֶד. בֵּינָן דְּבְתִיב אֶל הַגֵּר,
 מָהוּ שָׁם עַל שְׂכָמָהּ. אֵלָּא מְלַמֵּד, שֶׁהַזְּהִירָה עַל
 עוֹל הָאַמוּנָה, וְלַעֲמוּד בְּמָה שֶׁהִיְתָה רְגִילָה בַּתְּחֵלָה
 עִמּוֹ. בְּתִיב הָכָא שָׁם עַל שְׂכָמָהּ, וּבְתִיב הָתָם (שמות
 טו כד) שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט. מָה לְהֵלֵן עוֹל שְׂכִינָה,
 אֵיךְ פָּאן עוֹל שְׂכִינָה.

לשון הקודש

מִיָּם וַיִּתֵּן אֶל הַגֵּר שָׁם עַל שְׂכָמָהּ וְאֵת
 הַיֶּלֶד. בֵּינָן שְׂכָתוֹב אֶל הַגֵּר, מָהוּ שָׁם עַל
 שְׂכָמָהּ? אֵלָּא מְלַמֵּד, שֶׁהַזְּהִירָה עַל עוֹל
 הָאַמוּנָה, וְלַעֲמוּד בְּמָה שֶׁהִיְתָה רְגִילָה
 בַּתְּחֵלָה עִמּוֹ. בְּתוֹב פָּאן שָׁם עַל שְׂכָמָהּ,
 וּבְתוֹב שָׁם (שמות טו) שָׁם שָׁם לֹא חָק
 וּמִשְׁפָּט. מָה לְמַטָּה עַל שְׂכִינָה – אֵיךְ פָּאן
 עַל שְׂכִינָה.

וְרוֹת דְּבִקָּה בָּהּ (שם), כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלָה עָלֶיהָ
 בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ, דְּבִקָּה בְּאַמוּנָתָהּ. בֵּא וּרְאֵה
 שְׂבָחָהּ שֶׁל רות, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאִימַת
 בַּעֲלָהּ לֹא הִיְתָה עָלֶיהָ, דְּבִקָּה בְּאַמוּנָתָהּ.
 וְעַל כֵּן זֶה, נַעֲמֵי חִידוּשָׁה לָהּ בְּמַתְחֵלָה,
 וְהִתְרַתָּה בָּהּ הַתְּרָאוֹת, וּבְכֵן קִבְּלָתָן
 עָלֶיהָ.

רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, בְּתוֹב (בראשית כא)
 וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וַיַּחֲמֵת

מָה עָשִׂתָּהּ, בֵּין שָׂרְאֵתָהּ עֲצָמָהּ יוֹצֵאת מִתַּחַת רְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָּהּ. מַה פְּתִיב, (בראשית כא יד) וַתֵּלֶךְ וַתִּתֵּעַ. אַחֲרֵי עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַּיִת אָבִיהָ. וּכְתִיב (ירמיה י טו) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים.

רַבִּי חִידְקָא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹסִי, הוּוּ קְאָזְלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר ר' שְׁמַעוֹן לְרַבִּי חִידְקָא, הָא תַּנְיִנְן, נְכָרֵי וְעוֹסְקֵי בַּתּוֹרָה, כְּכֹהֵן גָּדוֹל הָיִי. מַאי טַעְמָא שִׁקְלוּ לְכֹהֵן גָּדוֹל. וְהַכְּתִיב, (תהלים עה ה) וַיָּקָם עֲדוּת בִּיעֶקֶב וַתּוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִבָּה לְיִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל עָלֶיהָ אַגְרָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וּמִי שְׁלֵא קַבְלוּתָהּ, לָא מְקַבְּלֵי עֲלֵיהּ אַגְרָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי.

דְּהַכִּי אָמַר ר' עֲקִיבָא, יִשְׂרָאֵל שְׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, מְקַבְּלִין עָלֶיהָ שָׂכָר. גּוֹזִים שְׁלֵא עָמְדוּ

לשון הקודש

הוא כמו כהן גדול. מה הטעם שקל אותה מתחת רשותו של אברהם, חזרה לקלקולה. מה פתוב, אחרי עבודת גלולים וגלולי בית אביה. וכתוב הבל המה מעשה תעתועים. רבי חידקא ורבי שמעון בר יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי שמעון לרבי חידקא, הרי שנינו, נכרי ועוסק בתורה

מה עשיתה? בין שראתה עצמה יוצאת מתחת רשותו של אברהם, חזרה לקלקולה. מה פתוב? ותלך ותתע, אחרי עבודת גלולים וגלולי בית אביה. וכתוב הבל המה מעשה תעתועים.

רבי חידקא ורבי שמעון בר יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי שמעון לרבי חידקא, הרי שנינו, נכרי ועוסק בתורה

שכר. אמר רבי עקיבא, ישראל שעמדו

על הר סיני, אין מקבלין עליה שָׂכַר. וְאֵת אֲמַרְתָּ, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרִי הוּא כְּכֵהֵן גָּדוֹל.

אָמַר לִיה, כְּכֵהֵן גָּדוֹל עִם הָאָרֶץ תִּנְיָא וְדַאי. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאי דְכָתִיב, (משלי ג טו) יִקְרָה הִיא מִפְּנֵינִים וְכָל חֲפָצֶיהָ לֹא יִשְׁווּ בָּהּ. אֲפִילוּ מִמְּזוֹר תִּלְמִיד חֲכָם, עָדִיף מִכֵּהֵן גָּדוֹל עִם הָאָרֶץ הַמְּשַׁמֵּשׁ לְפָנָי וְלְפָנֵיהֶם. הוֹאִיל וְאִינוּ קוֹרְא בַּתּוֹרָה, אִין עֲבוּדְתוּ עֲבוּדָה, וְאִינוּ מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר, וְעָלִיו כְּתִיב, (שם יט ב) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. כֵּהֵן גָּדוֹל שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי עֵיקַר שֶׁל עֲבוּדָה, אִין עֲבוּדְתוּ עֲבוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹדָא, מַנִּין שְׂכֵהֵן גָּדוֹל צָרִיף לְהִיּוֹת תִּלְמִיד חֲכָם. דְּכָתִיב, (מלאכי ב ז) כִּי שִׁפְתַי כֵּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא

לשון הקודש

הָאָרֶץ הַמְּשַׁמֵּשׁ לְפָנָי וְלְפָנֵיהֶם. וְהוֹאִיל וְאִינוּ קוֹרְא בַּתּוֹרָה, אִין עֲבוּדְתוּ עֲבוּדָה, וְאִינוּ מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר, וְעָלִיו כְּתוּב (שם ט) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. כֵּהֵן גָּדוֹל שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי עֵיקַר שֶׁל עֲבוּדָה, אִין עֲבוּדְתוּ עֲבוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹדָא, מַנִּין שְׂכֵהֵן גָּדוֹל צָרִיף לְהִיּוֹת תִּלְמִיד חֲכָם? שְׂכָתוּב (מלאכי ב) כִּי שִׁפְתַי כֵּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ

על הר סיני, מקבלים עליה שָׂכַר. נְכָרִים שְׂלֹא עֲמָדוּ עַל הַר סִינָי, אִין מְקַבְּלִים עָלֶיהָ שָׂכָר. וְאֵתְּהָ אֲמַרְתָּ, נְכָרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרִי הוּא כְּכֵהֵן גָּדוֹל?!

אָמַר לוֹ, כְּמוֹ כֵּהֵן גָּדוֹל עִם הָאָרֶץ שְׂנֵינּוּ וְדַאי. שְׂאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹדָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה שְׂכָתוּב (משלי ג א) יִקְרָה הִיא מִפְּנֵינִים וְכָל חֲפָצֶיהָ לֹא יִשְׁווּ בָּהּ – אֲפִילוּ מִמְּזוֹר תִּלְמִיד חֲכָם עָדִיף מִכֵּהֵן גָּדוֹל עִם

עִם הָאָרֶץ, אִין מְקַבֵּל עָלֶיהָ שָׂכָר. כֹּךְ גּוֹי הָעוֹסֵם
בַּתּוֹרָה, הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אִין עֵסְקוּ בַּתּוֹרָה עֵסְקוּ,
וְאִינוּ מְקַבֵּל שָׂכָר.

פְּתַח וְאָמַר (ויקרא ו ב) צוּ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בְּנָיו
לֵאמֹר. אַהֲרֹן וּבְנָיו מְצוּוֹיִם, וְשָׂאֵר כַּהֲנָיִם
אֵינֵם מְצוּוֹיִם.

אֶלֶּא, כֹּל כִּהֵן שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ עֵיקַר הָעֲבוּדָה,
כְּאַהֲרֹן וּבְנָיו, אִינוּ מְצוּוֹה. וְאִם עוֹבֵד, אִין
עֲבוּדָתוֹ עֲבוּדָה. דִּהָא כַּמַּאי מְכַוֵּן, כִּינֵן שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ
עֵיקַר הָעֲבוּדָה כְּאַהֲרֹן וּבְנָיו.

וְהָכִי אָמַר רַבִּי חֲזִיא אָמַר ר' יִצְחָק, כַּהֲנָיִם
לְיוֹם וְיִשְׂרָאֵלִים מְעַכְבִּין אֶת הַקֶּרְבָּן.
עֵיקְרָא דְקֶרְבָּן כִּהֵן, דְּאַצְטְרִיד לְכוּוְנָא שְׂמָא
כַּדִּישָׂא, וְלִסְדְּרָא דְרַגְלֵי עֵילָאִין, וְלִיִּתְדָא כִּלְאָ

לשון הקודש

כְּאַהֲרֹן וּבְנָיו, אִינוּ מְצוּוֹה. וְאִם עוֹבֵד, אִין
עֲבוּדָתוֹ עֲבוּדָה. שְׂהַרִי כַּמַּה מְכַוֵּן, כִּינֵן
שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ עֵיקַר הָעֲבוּדָה כְּאַהֲרֹן וּבְנָיו?
וְכֹךְ אָמַר רַבִּי חֲזִיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
כַּהֲנָיִם לְיוֹם וְיִשְׂרָאֵלִים מְעַכְבִּים אֶת
הַקֶּרְבָּן. עֵיקַר הַקֶּרְבָּן הַכֹּהֵן, שְׂצִרִיד לְכוּוְ
אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ וְלִסְדֵּר הַדְּרָגוֹת
הָעֵלְיוֹנוֹת, וְלִיחַד הַכֹּל בְּיַחַד שְׁלָם,

מִפִּיהוּ. וְאִם הוּא עִם הָאָרֶץ, אִין מְקַבֵּל
עָלֶיהָ שָׂכָר. כֹּךְ גּוֹי הָעוֹסֵם בַּתּוֹרָה –
הוֹאִיל וְהוּא גּוֹי, אִין עֵסְקוּ בַּתּוֹרָה עֵסְקוּ,
וְאִינוּ מְקַבֵּל שָׂכָר.

פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא ו ב) צוּ אֶת אַהֲרֹן וְאֶת
בְּנָיו לֵאמֹר. אַהֲרֹן וּבְנָיו מְצוּוֹיִם, וְשָׂאֵר
כַּהֲנָיִם אֵינֵם מְצוּוֹיִם.

אֶלֶּא, כֹּל כִּהֵן שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ עֵיקַר הָעֲבוּדָה

בַּיְחודָא שְׁלִים, וְלִמְחֲדֵי עֵילָאִין וְתַתָּאִין, בְּרַעוּתָא
וּכְוֹנָה דִּילֵיהּ.

וְהִכִּי אָמַר רַבִּי חֲזִיא אָמַר רַבִּי יַצְחָק, מֵאִי
דְּכַתִּיב, (שם א ט) אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לָהּ. אֵלָא,
לְקַבֵּל תְּלַתָּא דְרַגְוִין אֵלִין, אִשָּׁה, לְקַבֵּל דָּא לְזַוִּים,
דְּמִמְנִין עַל הַשִּׁיר, וְלֵאדָרְמָא קָלָא, וְהוּא מְסִיטְרָא
דְּאִשָּׁה, וּמְכֻוֹנֵי בְנֵעִימוּתָא בְּנִגְוֹנָא וְחֲדוּהָ וְשִׁיר.

וּמִגּוּ בְּךָ, כָּל זְמָנָא דְהָוָה סָלִיק עַל הַדּוּכָן, בְּעוּד
דְּאִיהוּ גִבֵּר, וְשִׁלְהוּבָא דְאִשָּׁא תַקְיֹף בֵּיתָהּ,
לְאָדְרָמָא קָלָא בְנֵעִימוּתָא דְנִיגְוֹנָא, אִיהוּ כְּשֵׁר
לְעִבּוּדָהּ. בֵּינָן דְּאִיתְחַלֵּשׁ שִׁלְהוּבָא דְּבַחְרוּתָא
דִּילֵיהּ, וְגוֹמְרִין דְּנוֹרָא מִתְדַעְכִּין בְּגִיּוּיָהּ, הָא אֶתְחַלֵּשׁ
תּוֹקִפֵּיהּ, וְקָלָא שְׁאֲרֵי לְאֶתְתַּבְּרָא. בְּדִין בְּתִיב, (במדבר
ח כה) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְבָּא הָעֵבֶדָה וְלֹא

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

וּמִתּוֹךְ כֶּהָ, כָּל פֶּעַם שֶׁהָיָה עוֹלָה עַל
הַדּוּכָן בְּעוּד שֶׁהוּא גִבֵּר, וְשִׁלְהֵבֶת הָאִשׁ
חֲזָקָה בּוֹ לְהָרִים קוֹל בְּנֵעִימוּת הַנִּגְוֹן, הוּא
כְּשֵׁר לְעִבּוּדָהּ. בֵּינָן שְׁנַחֲלֵשָׁה שִׁלְהֵבֶת
בַּחְרוּתוֹ, וְנַחֲלֵי הָאִשׁ דּוֹעֵכִים בְּתוֹכוֹ,
הִנֵּה נַחֲלֵשׁ כַּחוֹ, וְהַקּוֹל מִתְחִיל לְהִשְׁבֵּר.
אִזְ כְּתוּב (במדבר ח) וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב
מִצְבָּא הָעֵבֶדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וּפְסוּל

וְלִשְׁמַח עֲלִיזוּנִים וְתַחְתּוּנִים בְּרַצִּוִן וּבְכַוְנָה
שְׁלוֹ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי חֲזִיא אָמַר רַבִּי יַצְחָק, מֵהוּ
שְׁכַתוּב (שם א) אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לָהּ? אֵלָא,
לְעַמַּת שְׁלֵשׁ דְּרַגּוֹת אֱלוֹ – אִשָּׁה. בְּנִגְדָּה
הַלּוּיִם הַמְּמַנִּים עַל הַשִּׁיר וְלְהַרְמַת הַקּוֹל,
וְהוּא מִצְדָּ שֶׁל אִשָּׁה, וּמְכֻוֹנִים בְּנַעַם
הַנִּגְוֹן וְהַחֲדוּהָ וְהַשִּׁיר.

וַיַּעֲבֹד עוֹד. וּפְסוּל לְעַבֹּדָהּ. מִכָּאן וְהִלָּאָה, (שם)
 (כו) וְשִׁירַת אֶת אָחִיו וְעַבְדָּהּ לֹא יַעֲבֹד עוֹד.

מִשְׁמָרוֹת דְּרַקִּיעָא, אוֹף הָכִי נָמִי דְמַכְיִין דְמָטוֹן
 לְנִגְנָא קָמִי דְמַרְיָהוֹן, אִיקְרוֹן אִישִׁים.
 וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי (דף ק ע"ב) שְׁמַעוֹן בֶּן
 יוֹחָאִי, דְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְרַגִּין אֱלִין, אִית מְנַהוֹן
 דְמַמָּן עַל תְּרַעִין לְבַר, וּמִינֵיָּהוּ עַל תְּרַעִין
 פְּנִימָאִין לְגוֹ.

אֵינּוֹן פְּנִימָאִין אָמְרִין שִׁירְתָּא, וְסִלְקִין וְעֵאלִין
 בְּהַאי שִׁירְתָּא, תְּמַשָּׁה דְרַגִּין, עַד תְּמַשִּׁין.
 לְקַבֵּל תְּמַשִּׁין תְּרַעִין דִּיזְבָּלָא. כִּיּוֹן דְסִלְקִין תְּמָן,
 נְטִיל לֹון רוּחָא דְאַשָּׁא מְלַחְטָא, וְתַבַּר תּוֹקְפֵיָּהוּ.
 כִּיּוֹן דְאַתְבַּר תּוֹקְפֵיָּהוּ, דְחִיִּין לְהוֹן, וְנַחְתִּין
 מֵאֵינּוֹן דְרַגִּין.

לשון הקודש

הפנימיים שלפנים.

אותם הפנימיים אומרים שירה, ועולים
 ונכנסים בשירה הזו חמש דרגות, עד
 חמשים, כנגד חמשים השערים של
 היובל. כיון שעולים לשם, נוסלת אותם
 רוח של אש לוקחת ושוכרת כחם. כיון
 שנשפך כחם, דוחים אותם, ויורדים
 מאותן הדרגות.

לעבודה. מכאן והלאה, (שם) ושרת את
 אחיו וגו', ועבדה לא יעבד.

משמרות הרקיע, אף כך גם, שמכיון
 שבאים לנגן לפני רבונם, נקראים
 אישים. וכך שמעתי משמו של רבי
 שמעון בן יוחאי, שאמר רבי אליעזר,
 הדרגות הללו, יש מהן שממנות על
 השערים בחוץ, ומהן על השערים

וְקַיִמִין לְבַר, מְמוֹנִין עַל תְּרַעֲיִן דְּלִבְרָ, וְאַלִין
 נְטָלִין חוֹלְקֵיהוֹן מִתְנַנָּא דְאַשָּׁא
 דְקוֹרְבָנָא, בַּר מְאַיְנוֹן דְנְטָלִי לְגוֹ. וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם
 מִתְחַדְּשִׁין דְמִמֶּנּוּן עַל שִׁירְתָּא. וְזִהוּ אִשָּׁה.

רִיתָ, לְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל, דְקָא מְצִלוּ צְלוֹתָא, דְחֻשְׁבָּא
 קַמֵי קוֹדֶשָׁא בְרִידָ הוּא, בְּרִיתָ בּוֹסְמִין
 דְבִגְנֵתָא דְעַדָן. נִיחוּתָ, דְאַיְהוּ נַחַת רוּחַ לְגְבוּתָ.
 לְקַבֵּל דָּא בְּהוֹן, דְאַיְהוּ מְבִינִין פְּוִנָתָ, בְּגוֹנָא
 דְרַעוּתָא דְשָׂמָא קְדִישָׁא, וּמִיַּחַד יַחוּדָא בְּאַתְוֹן
 רְשִׁימוֹן, וְכָל דְרַגִין נְהָרִין, וּמִתְלַהֲטִין, וְנַצְעִי
 בְּנִיצוּצָא עֵילָאָה, מְגוֹ דְעוֹמְקָא עֵילָאָה טְמִירְתָּא.

וְעַל דָּא אֶצְטְרִיד בְּהֵנָּא לְמַחֲוֵי תְפִימָא (נ"א)
 (וּלְאַתְקֻשְׁטָא) בְּחֻכְמָה, וַיָּאָה בְּסוּכְלַתְנֹו, וְשִׁפּוּר
 בְּנִהִירוֹ דְאַוְרֵייתָא, וְזָרִיז, וּפְקַח יַתִּיר מְכָל עֲלָמָא. וְאַם

לשון הקודש

נחת רוח לגבוה. בנגד זה הכהן, שהוא
 מבון פונה, כמו שהרצון של השם
 הקדוש, ומנחד יחוד באותיות רשומות,
 וכל הדרגות מאירות ולוהטות, ונוצצות
 בניצוץ עליון מתוך העמק העליון
 הטמיר.

ועל בן צריך הכהן להיות חכם (ולא תקשט)
 בחכמה, ונאה בהשכל, ונפה באור

ועומדים בחוץ הממנים על השערים
 בחוץ, ואלו נוטלים חלקם מעשן האש
 של הקרבן, חוץ מאותם שנוטלים
 בפנים. ובכל יום ויום מתחדשים
 הממנים על השירה, וזהו אשה.

תריח בנגד ישראל, שמתפללים תפלה,
 שחשובה לפני הקדוש ברוך הוא כמו
 ריח בשמים של גן עדן. ניחות, שהוא

עִם הָאָרֶץ הוּא, עֲבוֹדָתוֹ לֹא עֲבוֹדָה, וְעָלֶיהָ
כְּתִיב (תהלים ה ו) לֹא יִתְעַצְבוּ הוֹלְלִים לְנֶגְדַ עֵינֶיךָ.

תָּא חַיִּי, זוֹהֶמָא דְכוּתֵי, אַף עַל גַּב דְּאַגְיִיר,
קָשָׁה לְפָרוּשׁ מִיְנִיה זוֹהֶמָא עַד תִּלְתָּא
דְרִין, כָּל שְׂכָן בְּעוֹד שְׁהוּא כּוּתֵי. כְּשֶׁרָה דְבַהוֹן,
רוּת, וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן בָּהּ שׁוּם דּוּפִי כָּלִל. וְדָא הִיא
נַפְשׁ הַשְּׂכֵלִית. עֲרַפְהָ, שְׁהִיא נַפְשׁ הַבְּהֵמִית, מִיָּד
חֲזָרָה לְסִרְחוּנָהּ וְלִקְלִקוּלָּהּ. אָתָּא רַבִּי חִידְקָא
וּנְשָׁקִיהָ. אָמַר, וְדָאֵי דְזַעֲרִין אֵינּוּן דְּמִתְעַבְרִין
זוֹהֶמוֹתֵיהוּ מִיְנֵיהוּ.

רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר, כְּתִיב (מ"א ב יט) וַיִּשָּׂם כֶּסֶף לְאֵם
הַמֶּלֶךְ, זוֹ רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, דְּזִכְתָּהּ וְרֵאתָהּ
לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף.

לשון הקודש

כָּה שׁוּם דּוּפִי כָּלִל. זוֹהִי הַנַּפְשׁ הַשְּׂכֵלִית.
עֲרַפְהָ, שְׁהִיא הַנַּפְשׁ הַבְּהֵמִית, מִיָּד חֲזָרָה
לְסִרְחוּנָהּ וְלִקְלִקוּלָּהּ. בָּא רַבִּי חִידְקָא
וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וְדָאֵי מַעֲמִים הֵם שְׁעוֹבְרֵת
זוֹהֶמָתָם מֵהֵם.

רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר, כְּתוּב (מלכים א ב) וַיִּשָּׂם
כֶּסֶף לְאֵם הַמֶּלֶךְ. זוֹ רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה,
שְׁזִכְתָּהּ וְרֵאתָהּ לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף.

הַתּוֹרָה, וְזִרְיוֹ, וּפְקֻחַ יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי
הָעוֹלָם. וְאֵם הוּא עִם הָאָרֶץ, אֵינּוּ עֲבוֹדָתוֹ
עֲבוֹדָה, וְעָלִיו כְּתוּב (תהלים ה) לֹא יִתְעַצְבוּ
הוֹלְלִים לְנֶגְדַ עֵינֶיךָ.

בָּא וְרֵאָה, הַזֹּהֶמָה שֶׁל הַכוּתֵי, אַף עַל גַּב
שְׁהַתְגַּיֵּר, קָשָׁה לְפָרוּשׁ מִמֶּנּוּ הַזֹּהֶמָה עַד
שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת, כָּל שְׂכָן בְּעוֹד שְׁהוּא
כּוּתֵי. הַכְּשֶׁרָה שְׁבָהֶם רוּת, וְלֹא מַצְאָנוּ

בְּשֵׁם שְׁלֹבָה הָיָה שָׁלֹם, כִּךְ הַשְּׁלִיִּם יָמֶיהָ
וּשְׁנוֹתֶיהָ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַתְּהִי מִשְׁכְּרֵתָךְ
שְׁלֹמָה. שְׁלֹמָה כְּתִיב, וְקָרִינוּן שְׁלִימָה. מְלֻמָּה,
שָׂרְאֵתָה לְמֻלְךְ שְׁלֹמָה עַל כִּסְאוֹ, וְרָאֵתָה שְׁכָרָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׂמָּה וּשְׁתִּי בַלְתִּיהָ
עָמָה כּו'. וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְשְׁתִּי בַלְתִּיהָ
לְכֹנָה שְׁכֹנָה כּו'. וַתֹּאמְרָנָה לָּהּ כִּי אֶתָּךְ נָשׁוּב
לְעִמָּךְ. וַתֹּאמֶר נַעֲמִי שְׁכֹנָה בְּנִתִי וְכו' וַתֹּאמֶר הִנֵּה
שָׂבָה יְבַמְתָּךְ אֶל עָמָה וְכו'. עֲרָפָה תָּבֵת אֶל עָמָה
וְאֶל אֱלֹהֶיהָ. וַתֹּאמֶר רות אֶל תִּפְגְּעִי בִי לְעִזְבְּךְ
לְשׁוּב מֵאֲחֵרֶיךָ. כִּךְ בּוֹדְקוֹן לִגְר, בְּשִׁבִיל שְׂוִתְקָיִים
תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה בְּרוּת, בְּלִבְב שְׁלֹם.

לשון הקודש

לשתי בלתייה לכנה שכנה כו'. ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך. ותאמר נעמי שכנה בנתי כו'. ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה כו'. ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. ותאמר רות אל תפגעני כי לעזבך לשוב מאחריך. כך בודקים לגר בשביל שיתקיים תחת כנפי השכינה ברות, בלבב שלם.

בשם שלובה היה שלם, כך השלים ימיה ושנותיה. זהו שכתוב (רות א) ותהי משכרתך שלמה. כתוב שלמה, וקוראים שלימה. מלמד שראתה את המלך שלמה על כסאו, וראתה שכרה בעולם הזה ובעולם הבא.

ותצא מן המקום אשר הייתה שמה ושתי בלתייה עמה כו'. ותאמר נעמי

רַבִּי אֶלְכָסֶנְדְּרִי פָתַח, (מ"ב ד א) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי
בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעְקָה אֶל אֱלִישָׁע וּגּוֹ'. תַּמָּן
תַּגִּינֵן, דָּא אִשְׁתַּ עוּבְדֵיהּ. וּמְמוֹנָה הָיָה עַל בֵּית
אֲחָאב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂעָה שְׁהַלֵּךְ עוּבְדֵיהּ אֵצֶל
אֱלֹהֵיהּ, הִבִּיר בּוּ אֱלִישָׁע.

וְאִי תִימָא, אֱלִישָׁע לֹא שָׁמַשׁ לְפָנָיו עַד־יִין. כְּבָר
הָיָה מְשַׁמֵּשׁ. וְאִין מוּקְדָם וּמְאוּחָר. וְעַל כֵּן
כְּתִיב, (מ"ב ב א) וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרָא אֶת
ה', דְּוַדַּאי הִבִּיר בּוּ אֱלִישָׁע מְאוּתָה שְׂעָה.

צָעְקָה אֶל אֱלִישָׁע. בְּאוּתָה שְׂעָה שְׁמַת עוּבְדֵיהּ,
מֵת אֲחָאב. וּמֶלֶךְ יְהוֹרָם בָּא לְקַחַת אֶת
שְׁנֵי יְלָדָיו. מָה עָשְׂתָה. הֲלָכָה גּוֹעָה צוֹעֶקֶת וּבּוֹכָה
לְבֵית הַקְּבָרוֹת. עֲמָדָה עַל קְבָרוֹ וְצָעְקָה, יָרָא
אֱלֹהִים, כֶּךָ וְכֶךָ עוֹשִׂים לִיתוּמִיךָ.

לשון הקודש

עבדך היה ירא את ה', שונדאי הביר בו
אלישע מאותה שעה.

צעקה אל אלישע. באותה שעה שמת
עובדיהו, מת אחאב. ומלך יהורם בא
לקחת את שני ילדיו. מה עשתה? הלכה
גועה וצועקת ובוכה לבית הקברות.
עמדה על קברו וצעקה: ירא אלהים, כך
וכך עושים ליתומיך!

רבי אלכסנדר פתח, (מלכים ב ו) ואשה
אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל
אלישע וגו'. שם שנינו, זו אשת עובדיהו,
וממונה הינה על בית אחאב מלך ישראל.
ובשעה שהלך עובדיהו אצל אליהו,
הביר בו אלישע.

ואם תאמר, אלישע לא שמש לפניו
עדין – כבר היה משמש, ואין מקדם
ומאוחר. ועל כן כתוב, ואתה ידעת כי

אָמְרוּ לִיָּה לְעוֹבְדֵיהוּ, הֲרִי אֶתְתָּךְ עוֹמְדָת
 וְצוּעָקָת וּבּוֹכָה עַל קִבְרְךָ. מָה עָשָׂה. הֲלָךְ
 לוֹ אֵצֶל חֻזְקֵיהוּ, אָמַר לִיָּה דַּיִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה. הֲלָךְ
 לוֹ אֵצֶל הָאָבוֹת, אָמַר כָּךְ וְכָךְ יֵשׁ לִי. אָמְרוּ לוֹ,
 כִּבֵּר שְׁמֵעֵנוּ צַעֲקוֹתֶיךָ, לָךְ אֵצֶל אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם הַנְּבִיא.

אֲדַהְכִּי, חֲזָרָה גּוֹעָה וְצוּעָקָת עַל קִבְרוֹ, אָמַר לָהּ
 אִי עֲנִיָּיָה, לְכִי אֵצֶל אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם, וְהוּא יִתֵּן
 לָךְ עֲצָה. מִדַּ הֲלָכָה אֵצֶל אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה הֵיאֵךְ מִסְפָּרִים הַמַּתִּים
 בְּקִבְרוֹתָם זֶה עִם זֶה, וְהֵלֵא נַפְשׁוֹתָם
 בְּמָקוֹם אַחֵר עוֹמְדָת. (תהלים כה יד) סוּד ה' לִירְאָיו וְכו'.

נִדְמָן לִיָּה רַבִּי בּוֹן, אָמַר, אִי קִשְׁיָא הָכִי קִיָּמָא,
 וְהִשְׁתָּא מְלָה בְּתֵרִין, מִשְׁתַּוְקָא לָא כְּלוּם.

לשון הקודש

אָמְרוּ לְעוֹבְדֵיהוּ: הֲרִי אֶתְתָּךְ עוֹמְדָת
 וְצוּעָקָת עַל קִבְרְךָ. מָה עָשָׂה? הֲלָךְ לוֹ
 אֵצֶל חֻזְקֵיהוּ, אָמַר לוֹ: דַּיִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 הֲלָךְ לוֹ אֵצֶל הָאָבוֹת, אָמַר: כָּךְ וְכָךְ יֵשׁ
 לִי. אָמְרוּ לוֹ: כִּבֵּר שְׁמֵעֵנוּ צַעֲקוֹתֶיךָ, לָךְ
 אֵצֶל אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם הַנְּבִיא.

פִּינְתִים: חֲזָרָה גּוֹעָה וְצוּעָקָת עַל קִבְרוֹ.
 אָמַר לָהּ: אִי עֲנִיָּיָה, לְכִי אֵצֶל אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם,
 וְהוּא יִתֵּן לָךְ עֲצָה. מִדַּ הֲלָכָה אֵצֶל
 אֱלֹהֵי־שָׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה הֵיאֵךְ מִסְפָּרִים
 הַמַּתִּים בְּקִבְרוֹתָם זֶה עִם זֶה, וְהֵלֵא
 נַפְשׁוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר עוֹמְדָת. (תהלים כה)
 סוּד ה' לִירְאָיו וְכו'. נִדְמָן לוֹ רַבִּי בּוֹן.
 אָמַר: אִם יִשְׁנָה קִשְׁיָה – כָּךְ עוֹמְדָת,
 וְכַעַת דְּבוּר בְּשָׁנִים וּשְׁתִּיקָה בְּלִי כְּלוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו ט) **נַפְשֵׁי אֹיְתָךְ בַּלִּילָה אֶף**
רוּחִי בְקֶרְבִי אֲשַׁחֲרֶךְ. נַפְשֵׁי אֹיְתָךְ, תִּרְיִן
קִטְרִין טָבִין יְהִיב קוֹדֶשָׁא בְרִידָה הוּא בְּבַר נָשׁ,
לְשִׁמְשָׁא בְּהַאי עֲלָמָא, וְאִינוּן נַפְשָׁא וְרוּחָא. נַפְשׁ,
לְקִיּוּמָא דְגוּפָא, בְּמַצּוֹת דִּיתְעַר מְנִיחָה. רוּחַ,
לְאִיתְעָרָא לִיה בְּאוּרֵיטָא, וְלֹאֲנַחָנָא לִיה בְּהַאי
עֲלָמָא. וְאִי זְכוּ נַפְשׁ בְּמַצּוֹת, וְרוּחַ לְאִתְעַסְקָא
בְּאוּרֵיטָא. בְּדִין נָחְתוּ עֲלֵיהָ רְבוּ יְתִיר מְלַעֲיָלָא,
כְּפֻסִים אוֹרְחוּי.

וּבַתְרִין בְּתִרִין אֲלִין, אָזִיל בַּר נָשׁ בְּהַאי עֲלָמָא,
לְשִׁמְשָׁא בְּהוּ. דִּחְהוּא נַפְשׁ לָא אֲתַקְיִים
בְּגוּפָא, אֲלָא בְּאִתְעָרוּ דְרוּחַ דִּשְׂרִיא עֲלֵיהָ.

כִּד עֵייל בַּר נָשׁ לְשִׁמְשָׁא וְלִמְפֻלַּח לְמַאֲרִיָּה
בְּאֲלִין תִּרִין. אִיתְעַר עֲלֵיהָ מְלַעֲיָלָא אֲתְעָרוּ

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

אז מורידים עליו גדלות יתרה מלמעלה,
 כפי דרכיו.

ובשנים הללו הולך האדם בעולם הזה
 לשמש בהם, שאותה הנפש לא
 מתקנת בגוף, אלא בהתעוררות של
 הרוח ששורה עליו.

בשנים אלו, מתעוררת עליו מלמעלה

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו ט) **נַפְשֵׁי אֹיְתָךְ בַּלִּילָה**
אֶף רוּחִי בְקֶרְבִי אֲשַׁחֲרֶךְ. נַפְשֵׁי אֹיְתָךְ,
 שני קשרים טובים נתן הקדוש ברוך הוא
 באדם לשמש בעולם הזה, והם נפש
 ורוח. הנפש - לקיום הגוף, במצוות
 שיתעוררו ממנו, והרוח - לעורר אותו
 בתורה ולהנהיגו בעולם הזה. ואם זכו,
 הנפש במצוות, והרוח להתקיים בתורה,